మాతృదేవోభవ

ప్రతి నెలా ఒక పాఠకుడి / పాఠకురాలి మాతృమూర్తికి వందనాలు హరిచందనాలు

వారణాసి నాగలక్ష్మి

"అమ్మంటే ఎవరో తెలుసా?"

అంటూ ఒక ఆర్ద్ర గీతపు పల్లవిలో ప్రశ్న వేసి చరణంలో 'తన సుఖాన్ని విడనాడి తరుణి తల్లి అవుతుంది సంతానం కోసం బ్రతుకంత ధారపోస్తుంది'

అంటూ సమాధానమిచ్చారు జ్ఞానపీఠాన్నందుకున్న కవిశ్రేష్ఠులు డా. నారాయణరెడ్డిగారు! సృష్టిలో ఏది అసత్యమైనా కావచ్చు గానీ బిడ్డకు జన్మనిచ్చే తల్లి పడే యాతన మాత్రం నిజం. పుట్టిన బిడ్డను అమ్మమ్మో, నాయనమ్మో, తండ్రో, తాతో పెంచిన సందర్భాలుండవచ్చును గాని, నవమోసాలూ మోసి, పురిటి నిప్పులు భరించి పాపాయిని కనేది మాత్రం కేవలం తల్లే! తల్లికి బిడ్డతో అనుబంధం పాపాయి పుట్టడానికి తొమ్మిది నెలల ముందునుంచే ఉన్నా బిడ్డ తల్లిని గుర్తించేది ఆ పసికందుకి జ్ఞానం వచ్చాకే. నా జ్ఞాపకాల పుటల్లో మా అమ్మ గురించిన తొలి జ్ఞాపకం పదిమంది పిల్లలని చుట్టూ కూర్చోపెట్టుకుని అన్నం కలిపి పెడుతున్న అన్నపూర్ణగానే.

అమ్మ పేరు పార్వతి. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా నరసాపురంలో ఏలేశ్వరపు జోగినాధంగారు, లక్ష్మీదేవమ్మలకి నాల్గవ సంతానంగా పుట్టిన అమ్మ వివాహం నాన్నగారు రామకృష్ణశాస్త్రిగారితో 1957లో జరిగింది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత తాతగారు, తన కొడుకు స్వతంత్ర భారతాన్ని అన్నపూర్ణగా తయారు చేసే యజ్ఞంలో భాగం పంచుకోవాలని వందెకరాల అడవిని కొన్నారు. అప్పటికి అగ్రికల్చర్ డిమాన్‌స్ట్రేటర్‌గా అనుభవం పొందిన నాన్నగారు వివాహమైన కొత్తల్లోనే ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇచ్చి వ్యవసాయంలోకి ప్రవేశించారు.

పెట్టుబడీ లేదు.. రాయీ, రప్పా, ముళ్ళపొదలతో నిండిన అడవి... వర్షాధారపు ... కనుచూపు మేరలో మరో ఇల్లే లేని పరిసరాలు! విశాలమైన మండువా లోగిలిలో ధనవంతులుగా చెప్పుకోతగ్గ వారి అమ్మాయిగా పుట్టి పెరిగిన అమ్మ ఆ అడివినీ, ఏవసతులూ లేని తాటాకుల ఇంటిని చూసి బెంగపడినా సర్దుకుని ఆ ఇంటిలో భాగమైపోయింది. అత్తమామలు, ముగ్గురాడపడుచులు, ముగ్గురు మరుదులు, వితంతువైన మామగారి చెల్లెలు, వారి కుటుంబం, అత్తగారి అక్కలు, వారి పిల్లలు, ఇంకా పెదమామగారి మనవలు.. స్నేహితుల పిల్లలు.. ఇలా ఆ వనంలోని పర్ణశాలలో ఎప్పుడు బంధు వాహిని ప్రవహిస్తూ ఉండేది. ముఖ్యంగా ప్రతి వేసవిలోను ఆ తోటలో.... అడవిలో పారే సెలయేరులా, దూకే జలపాతంలా పాతికమంది పిల్లల హోరు ప్రతిధ్వనించేది! ఇంతమందికీ విసుగన్నది లేకుండా మామ్మ వెనకే అమ్మ చిరునవ్వుతో అన్న పానాలు ఏర్పాటు చేసేది. ఆత్మీయంగా, నిష్కల్మషంగా ఆదరించేది. వచ్చిన పిల్లలంతా ఆటపాటల వయసువారు కావడం, వెంట వచ్చిన తల్లులు కొద్దిరోజులుండి వెళ్ళిపోవడంతో పనిభారమంతా అమ్మ మీద పడేది. అయినా ఏనాడూ అమ్మ విసుక్కోగా నేను చూడలేదు! ఇంతమంది పిల్లలకీ కట్టెపుల్లల పొయి మీద వండి వార్చడం, వడ్డించి, భోజనాలయ్యాక ఆ గిన్నెలన్నీ తోముకోవడం, ఇల్లూ వాకిలీ శుభ్రపరచుకోవడం... ఇలా ఎడతెరిపి లేని పని ఉండేది. వెనక్కి తిరిగి గుర్తుచేసుకుంటే ఆ ఇల్లు కూడా బంధుమిత్రుల రాకకోసం, వారితో కలిసి కొంతకాలం గడపడానికి వీలుగా ఉండేలా కట్టినట్టు ఉండేది... ముందు పొడవాటి వరండా, మధ్యలో పెద్దహాలు, అటూ ఇటూ రెండు వసారలు, వెనక విశాలమైన వంట గది... ఇంతే. బెడ్రూం అనదగ్గ గదే లేదు ఆ ఇంట్లో!

పొద్దున్నే రేడియోలో వందేమాతరం వస్తుంటే ఎవరూ నిద్రలో ఉండడానికి వీల్లేదు. క్షణంలో లేచి అటెన్షన్లో నిలబడాల్సిందే! స్వాతంత్ర్యం కోసం జైలు కెళ్ళి వచ్చిన తాతగారి శాసనం అది! పిల్లల బద్దకం చిటికెలో వదిలించేందుకు అమా, నాన్నగారూ ఈ శాసనాన్ని రోజూ వాడేవారు! పక్షుల కిలకిలా రావాల నేపథ్యంలో పెద్దవాళ్ళయిన మా కజిన్స్ సాయంతో అమ్మ వాకిట్లో కళ్ళాపి జల్లి ముగ్గులు తీర్చేది. మెల్లగా మేమూ నేర్చుకున్నాం. ఆవులూ, గేదెల పాలు పితికి మా అందరికీ పాలూ, కాఫీలు అందించేది. అమ్మ కలిపే కాఫీ చాలా బావుండేది. ఆ రుచి కాలేజీ కొచ్చే వరకూ మాకు తెలియలేదు. ఒకసారి రుచి చూసాక పొద్దుటి కాఫీ, అలా ప్రశాంతంగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ ఆ పానీయం తాగడం, తర్వాత చకచకా తయారై అన్నం తిని కాలేజీకి వెళ్ళడం అది ఇంకో దశ... కౌమార దశ... అంతకు ముందు దశ అయిన బాల్యావస్థలో మాత్రం సెలవలు వచ్చాయంటే మాత్రం పిల్లలందరికీ రాత్రి మిగిలిన చద్దెన్నంలో కొత్తావకాయో,మాగాయో వేసి కలిపి ఏకంగా పది, పదిహేనుమందికీ,ఒక్కోసారి పాతిక మందికీ పెద్ద పెద్ద ముద్దలు చేసి పెట్టేది అమ్మ. ఒక్కోసారి ఆ పని మా ఆఖరి మేనత్త ఉంటే ఆవిడ అందుకునేది. అప్పట్లో అంతమంది పిల్లలతో కలిసి అమ్మ చుట్టూ గుండ్రంగా కూర్చుని అరచేతి నిండా బత్తాయి పండంత ముద్దని మళ్ళీ నా వంతు వచ్చేదాకా మెల్లగా తినడం ఎంతో గొప్ప అనుభూతి! ఒక్కోసారి పాపులర్ డిమాండ్ మీద అదే మరోసారీ, మళ్ళీసారి కలిపేది. ఆఖర్న పెరుగన్నం! అలా తింటున్నంతసేపు మాకన్నా పెద్దవాళ్ళూ, నగర జీవితం గడుపుతున్న వాళ్ళూ అయిన పిల్లలు చెప్పే వింత విషయాలూ జోకులూ కళ్ళు విప్పార్చుకుని వినేవాళ్ళం మా అన్నలూ, నేనూ, మా చెల్లెలు. ఈ సిటీ కోళ్ళు (నాన్నగారు వాళ్ళనలా పిలిచేవారు) ఎవరో ఒకరిని సరదాగా 'బకరా' ని చేసి అంతా నవ్వేవారు, కొంచెం పెద్దవాళ్ళూ, ఆడపడచుల పిల్లలూ అయిన వాళ్ళని అమ్మ ఏమీ అనలేక నవ్వుతూ ఊరుకోవడం.... ఈ 'బకరాలూ' అమ్మ దగ్గర మొరపెట్టుకోవడం.... ఇదంతా ఎప్పుడైనా నాన్నగారో, తాతగారో వినడం తటస్థిస్తే వాళ్ళని చివాట్లు పెట్టడం జరిగేది. అందరిలోకీ ఎక్కువ అల్లరి చేసే వ్యక్తి భవిష్యత్తులో నా భార్త

కాబోతున్నాడని అప్పట్లో నాకు తెలియదు. పసివాళ్ళ పట్లా, మూగజీవాలూ, మొక్కల పట్లా జాలెక్కువ ఉండే నేను అతని అపోజిషన్ పార్టీలో ఉండి 'నాన్‌కో ఆపరేషన్' ద్వారా నా అసమ్మతిని తెలిపేదాన్ని. అదంతా వేరే విషయం అనుకోండి!

ఆ అల్లర్లూ, గిల్లికజ్జాలు, ఆ సహజీవనం... అదొక అద్భుత లోకం! మా పసితనపు అద్భుత జీవనం నాన్నగారి కృషే అయినా, అమ్మ సంపూర్ణ సహకారం లేనట్లయితే అది ఇంత సజీవంగా మా మనసుల్లో నిలిచేది కాదు!

పదిహేనేళ్ళకే పెళ్ళయి వ్యవసాయదారుల ఇంటికి కోడలిగా వచ్చిన అమ్మ ఎక్కువ చదువుకోలేదు. రోజులో ఎక్కువ భాగం ఇంటి చాకిరీలోనే సరిపోయేది ఆవిడకి. అయినా మధ్యాహ్నభోజనాల తర్వాత దొరికే గంటా, గంటన్నర సమయంలో ఏదయినా చదవని పుస్తకం చేతికి దొరికితే బావుండని వెతుక్కునేది. ఆర్థిక ఇబ్బందుల్లో ఉన్నప్పటికీ ఆవిడకోసం నాన్నగారు ఒకటో రెండో పత్రికలు తెప్పించేవారు పోస్ట్‌లో. ఒకసారి పోస్ట్ మాన్ పత్రిక తెచ్చి ఇచ్చేసరికి నేను పరిగెడుతూ వెళ్ళి అందుకున్నాను. స్కూలు సెలవులు కావడంతో అపుడు పిల్లలం అంతా ఇంట్లో ఉన్నాం. అప్పటి రూల్ ప్రకారం ఎవరు ముందు పుస్తకం అందుకుంటే వాళ్ళు చదివిచ్చేదాకా మిగిలిన వాళ్ళు వేచి ఉండాల్సిందే!

ఆ రూల్ పిల్లలం 'చందమామ' చదవడం మొదలు పెట్టినప్పటి నుంచి అమలులో ఉంది. సరే..పుస్తకం నా చేతికందిన పదినిముషాలకి అమ్మ విశ్రాంతి సమయమయింది. "ఏద్రా వీక్లీ" అంటూ వచ్చింది. ఎంతో కుతూహలంగా సీరియల్ చదివేస్తున్న నేను మా రూల్ సంగతి గుర్తుచేశాను! వెంటనే చిన్నబోయిన మొహంతో "నీకు రోజంతా బోలెడు టైముంటుంది చదివేందుకు. నాకు ఈ కాసేపటి తర్వాత వరుసగా పనుంటుంది" అంది. ఆ వదనం, ఆ కంఠం, వెంటనే పత్రిక ఇచ్చేసిన ఆ సంఘటనా ఇప్పటికీ గుర్తే! అలాగే మరోసారి పిల్లలందరం డాబా మీద (తరువాత కట్టారు) పడుకోబోతూ పెరటి వైపు తొంగి చూస్తే అమ్మ ఒక్కర్తీ బండెడు గిన్నెలు తోముకుంటూ కనిపించడం, చిన్నపిల్లగా నాకది సహజంగా అనిపించడం, నా వెంట ఉన్న మా అక్కయ్య (కజిన్) ఎంతో బాధపడి "దా! మనం కూడా వెళ్ళి సాయం చేద్దాం" అనడం గుర్తొస్తే అప్పట్లో అమ్మా, నాన్నగారూ (ఆయన కూడా రాత్రీ, పగలూ అన్నది లేకుండా తోటలో పనిచేసేవారు) ఎంత నిరాడంబరజీవులో అర్థమై గర్వంగా, వ్యవసాయదారుల శ్రమకు ఫలితం దక్కని మన వ్యవస్థ పట్ల కొంత విచారంగా అనిపిస్తుంది. ఎంత పంట పండినా పెట్టుబడి చేతికి రాని సేద్యం, ఆయేటి కాయేడు పెరిగిపోతున్న బ్యాంకు లోను చూసి 'ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళు ఎలా చేస్తామా' అని అమ్మ బెంగపడేదనుకుంటా. దానికి తోడు మా దొడ్డమ్మలిద్దరూ "ఇంకా ఎపుడు చూస్తారే సంబంధాలూ? ఇలా అయితే ఇద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళు చేసినట్టే!" అని అమ్మని కంగారు పెట్టేసేవారు. నేను బి.ఎస్సీ మొదటి సంవత్సరంలో ఉండగా ఏదో పెళ్ళి సంబంధం కోసం జాతక చక్రం వేయించారు. ఏడవ తరగతి నుంచీ నేషనల్ స్కాలర్ షిప్ తెచ్చుకుంటూ, చదువులో చురుగ్గా ఉంటూ, బాగా చదువుకోవాలనీ, యూనివర్సిటీ ఫస్ట్ ర్యాంక్ తెచ్చుకోవాలనీ ఒక దృఢ సంకల్పంతో ఉన్న నాకు ఈ ప్రయత్నంతో చాలా నిరాశకలిగింది.

చివరికి జాతకాలు కలవలేదని తెలిసి తేలికపడ్డ మనసుతో హాయిగా నవ్వేస్తే, అమ్మ ఉక్రోషంతో "నీ ఏడుపువల్లే ఇలా అయింది.. చక్కటి సంబంధం తప్పిపోయింది" అని బాధపడింది. ఆ తర్వాత మళ్ళీ బిఎస్సీ పూర్తి అయ్యేదాకా అలాంటి ప్రయత్నాలు తలపెట్టలేదు. యూనివర్సిటీ ఫస్ట్ రావాలన్న నా సంకల్పమూ నెరవేరింది. ఏ ప్రయత్నాలూ లేకుండానే పెళ్ళి నిశ్చయమయింది. పెళ్ళికి ఇంకా సంవత్సరం గడువు ఉండడంతో సెంట్రల్ యూనివర్సిటీలో ఎమ్మెస్సీకి ఎంట్రెన్స్ రాస్తానన్నాను. ఎంత పనయినా అవలీలగా చేసే అమ్మకి అప్పుడే కాలి

లిగమెంట్ రప్చర్ అవడంతో నడవలేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. అమ్మ నన్ను హైదరాబాద్ వెళ్ళద్దనీ, ఎలాగూ పెళ్ళి కుదిరింది కనుక ఆ ఒక్క సంవత్సరమూ తన దగ్గర తోడుగా ఉండమని అడిగింది. సందిగ్ధంలో పడ్డ నేను 'పరీక్ష ఒక్కటీ రాసి వస్తాననీ, సీటు వచ్చినా చదవడానికి వెళ్ళననీ' అన్నాను.

"నువ్వు పరీక్ష రాస్తే సీటు రాకుండా ఉండదు, సీటు వస్తే మీ నాన్నగారు పంపకుండా ఉండరు" అని అసలు వెళ్ళనే వద్దని అడిగింది. నాన్నగారు అమ్మకి నచ్చ చెప్పి నన్ను పంపించారు. వారం తర్వాత సీటు తెచ్చుకుని నూజివీడు ప్రయాణమైన నాకు కొంచమైనా ఆనందం కలిగిందో లేదో గుర్తులేదు కాని, మనసులో చాలా మధన పడ్డం మాత్రం నిజం. పెద్దదయిపోయినా మామ్మ తోడూ, నాకన్న

కొంచెం చిన్నదైన చెల్లెలు విమల సాయమూ ఉంటాయని నాన్నగారూ, 'ఈ అవకాశం వదులుకోవద్ద'ని బంధువులూ చెప్పడంతో అమ్మ నన్ను వెళ్ళి చదువుకోమంది. అపుడు నా చదువుకి కొంత ఆర్థికసహాయం చేసిన మా ఆఖరి మేనత్తకి ఈ సందర్భంగా మరోసారి కృతజ్ఞత చెప్పుకోవాలి.

చదువు కోసం మంచం మీద నుంచీ లేవలేని స్థితిలో ఉన్న అమ్మని వదిలి వెళుతూ చాలా బాధ పడ్డాను. తర్వాత అమ్మ హైదరాబాద్‌లో చికిత్స పొంది మామూలు స్థితికి చేరుకుంది గాని మొదటి సంవత్సరం పూర్తై సెలవులకి ఇంటికి వచ్చిన నేను డిస్క్ ప్రొలాప్స్ వల్ల చాలా అస్వస్థతకి లోనయ్యాను. అంతవరకు ఆసుపత్రి ఎలా ఉంటుందో ఎరగని నాకు నెలల తరబడి నిమ్స్‌లో ఉండాల్సి రావడం, యూనివర్సిటీ ఫస్ట్‌ర్యాంక్ కోసం కృషి చేస్తున్న సమయంలో చదువుకి అంతరాయం ఏర్పడ్డం తీవ్రమైన ఆశాభంగాన్ని కలుగజేశాయి. దానికి తోడు వైద్యం ఇంతగా అభివృద్ధి చెందని రోజులు, ఆర్థిక ఇబ్బందుల వల్ల ప్రభుత్వాసుపత్రిలో అరకొర సదుపాయాల మధ్య సర్జరీ జరగడంతో తీవ్రమైన శారీరక బాధ... వీటన్నిటి మధ్య నన్ను చూసి అమ్మ ఎంత బాధ పడిందో బాధకి తట్టుకోవడం, చిరునవ్వు చెదరకుండా చదువుకోసం వెళ్ళిన నాకు, దగ్గరుండి ఆ సమయంలో సపర్యలు చేసింది అమ్మే. జనరల్ వార్డులోనూ, క్యూబికల్‌లోనూ కాసేపైనా నడుం వాల్చుకునే వీలు లేని పరిసరాల్లో తను నాకు సేవ చేసింది. తన ఇంట్లో ఎన్నాళ్ళు ఎందరికి ఆశ్రయం ఇచ్చి, ఆదరణ అందించినా, నాకోసం బంధువుల ఇళ్ళలో ఉండాల్సి వచ్చినప్పుడు మానసికంగానూ, శారీరకంగానూ ఎన్నో విధాల సర్దుకోవల్సి వచ్చింది.

ఆ తర్వాత కోలుకుని, పెళ్ళి చేసుకుని డాక్టర్ భార్యగా అతనితో బెంగుళూరు వెళ్ళి, శ్రద్ధగా ఆసుపత్రిలో చెప్పిన ఎక్సర్ సైజులు కర్మం తప్పకుండా చేసి త్వరలోనే మామూలు స్థితికి చేరుకునేవరకూ అమ్మ స్థిమిత పడలేదు. ఆ తర్వాత కూడా మా పిల్లలిద్దరూ పుట్టినప్పుడూ, ఇతర సమస్యలెదురైనపుడూ, వైద్యుడిగా నా భర్త రాత్రింబగళ్ళు తన వృత్తిలో నిమగ్నమైపోవలసి, ఇంకెవరి సహాయమూ అందని పరిస్థితుల్లోనూ, నా వెంట ఉండి ఆదుకున్నది మా అమ్మే.

నా మొదటి పెయింటింగ్ సేల్ అయినపుడు ఆ సంపాదనతో అమ్మకి బంగారు గాజులు కొనిపెడితే, "అక్కని చదువులోగాని, చిత్రలేఖనంలో గాని నేనేనాడూ ప్రోత్సహించలేదు. ఇపుడిలా నాకు అది బహుమానం పంపించింది "అంటూ తన దగ్గర కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుందని మా చెల్లెలు చెప్పింది. ఆవిడ తన అత్త మామలకీ, నాకూ, మా చెల్లెలికీ, కోడళ్ళకే కాక అత్తగారి అక్కలకీ, అత్తగారి ఆడపడచుకీ కూడా ఎంతో సేవ చేసి వారి మనఃపూర్వకమైన దీవెనలు పొందింది. మామగారిని చివరివరకూ శ్రద్ధగా చూసుకుంది. ఆడపడుచుకి పురుడు పోసి, ఆవిడ ఉద్యోగంలో ఒడిదుడుకులు ఎదురైనపుడు చంటిపిల్లలిద్దరిని తన పిల్లలకన్నా ఎక్కువగా సాకింది. ప్రతి వేసవిలోనూ వచ్చే పిల్లలందరినీ ఆపేక్షగా ఆదరించడమేకాక, వాళ్ళలో ఎవరైనా ఆటపాటల్లో అలిగి, తినకుండా తోటలోకి పోతే అన్నం కలిపి తోటలోకి తీసుకెళ్ళి వాళ్ళని బ్రతిమాలి తినిపించేది. చిన్నపిల్లగా అత్తింటికి వచ్చిన ఆవిడ వ్యక్తిత్వం ఇలా వికసించడంలో ఆవిడపై

నిరాడంబర ప్రేమ మూర్తి అయిన మా మామ్మగారి ప్రభావం, పశువుల్నీ, ప్రకృతినీ ప్రేమించి; మట్టినీ మానవతనీ పూజించే నాన్నగారి సాహచర్యం ముఖ్య పాత్ర పోషించాయని చెప్పక తప్పదు. ఏదేమైనా మా అమ్మ తన పిల్లలకే కాక ఎందరికో మాతృత్వాన్ని పంచింది. ఈనాడు ఆత్మీయుల ఇంటికైనా సరే వెళ్ళి రెండూ రోజులుండాలంటే, ఆ గృహస్తు మనసారా ఆహ్వానించినా, గృహిణికి ఆమోదమో కాదో అనే శంకతో వెళ్ళి ఉండలేని పరిస్థితి! ఆ రోజుల్లో నాన్నగారి ఆర్ధిక స్థితితో సంబంధం లేకుండా ఆత్మీయులకీ, అవసరంలో ఉన్న వాళ్ళకీ ఆయన తోటలో సేద తీరే చోటు దొరికేదంటే దానికి దోహద పడింది మా అమ్మ నిర్మల స్వభావమే, నిస్వార్ధ గుణమే ఆవిడలోని అన్నపూర్ణాదేవి అంశమే.

అందుకే అంటాను.... మాతృదేవోభవ!!!

వారణాసి నాగలక్ష్మి గారు కృష్ణాజిల్లా నూజివీడులో పుట్టి పెరిగారు. హైదరాబాదు సెంట్రల్‌యూనివర్శిటీలో కెమిస్ట్రీలో ఎం.ఫిల్ చేశారు. పుస్తకాలు చదవడం, పెయింటింగులు వేయడం,పాటలు వ్రాయడం, అప్పుడప్పుడు కథలు వ్రాయడం హాబీలు. స్వీయగీత సంకలనాలు పుస్తకరూపంలో వెలువడ్డాయి.